

Föremål som rör sig genom vattnet

De flesta berättelserna om föremål beskriver föremål som rör sig genom vattnet. Rörelsen anges ofta ha gett upphov till vägrörelser. Ibland har även vattensprut och skum omtalats. Det förekommer också beskrivningar av sådant som liknar *rör* eller *periskop*. I några fall anges föremålen som *ubåtar* eller *ubåtstorn*. I många fler berättelser handlar det om *föremål som försvinner ner i vattnet*. Ibland innehåller berättelserna också beskrivningar av *föremål som avger ljud*.

Ubåt eller ubåtstorn

Som exempel på observationer av ubåtar eller ubåtstorn som har bedömts som *ubåt (I)* skall först nämnas två fall från år 1986.

1. En minsvepare var en julidag på väg i Kalmarsund med ett flertal civila gäster. Vädret var vackert med något soldis och spegelblankt vatten. Vakthavande officeren blev vid bestickskontroll osäker på fartygets position då han på långt håll upptäckte en grynn på fel sida om en prick. Vid kontroll med kikare konstaterade han att grynnan var en del av ett ubåtstorn med flera master, som dessutom rörde sig. Han gjorde fartygschefen uppmärksam på tornet, men denne såg bara en mast som långsamt försvann ner under ytan. Minsveparen gick i riktning mot det observerade föremålet. Efter några minuter såg ytterligare några personer ombord på långt håll ett föremål. Detta fotograferades. Fartyget girade och satte kurs mot föremålet. När fartyget passerade föremålets bedömda position observerade man på babordssidan ett föremål och en vägrörelse som fotograferades med vanlig kamera och med filmkamera. Fartyget girade mot föremålet igen. Under förflyttning mot föremålet såg flera personer ombord på ett avstånd av 300 m ett periskop som vred sig mot fartyget, gjorde fart genom vattnet och försvann ner under vattenytan.

2. Två personer som fiskade torsk på Smålandskusten en dag i augusti observerade på ett avstånd av 300-400 m i drygt en minut ett

tornliknande föremål, som förflyttade sig och gav upphov till ett kraftigt svall. Föremålet försvann och vågbildningen dog ut.

Som *sannolik ubåt (2)* bedömdes följande sex fall.

1. En familj på tre personer var i sin segelbåt en dag i augusti 1985 på väg för motor över en fjärd i östra Mälaren. Det var nästan stiltje. Plötsligt fick hustrun se ett litet föremål, som angavs likna ett torn, på ett avstånd av 100-200 m. Hon gjorde sin make och son uppmärksamma på föremålet, och de såg samma sak. Hela familjen tittade i tur och ordning på föremålet genom en kikare. Observationstiden var 20-30 sekunder. Föremålet rörde sig genom vattnet och man kunde se att det åstadkom ett vitskummande svall. Solen lyste på föremålet. Plötsligt försvann det.

2. En värnpliktig och en löjtnant vid en observationsposterung i Karlskronabassängen observerade en oktoberdag 1986 i tur och ordning något som de uppfattade som ett ubåtstorn under sakta förflyttning. De iakttog tornet under ca 8 minuter. Nedsatt sikt rådde. Observationsavståndet bedömdes inledningsvis till 350 m. Siktbarhetsgränsen varierade mellan 1 000 m och 1 500 m.

3. En dag i maj 1987 observerade en tillsyningsman ett stillaliggande tornliknande föremål på en fjärd i Stockholms skärgård. Avståndet var 200-300 m och observationen gjordes under 15-30 sekunder. Med kikare såg observatören att "tornet" försvann och att en svart mast blev kvar ovan vattenytan. Masten rörde sig in mot land.

4. Två skärgårdsbor såg under en färd i en av ytterskärgårdarna i Stockholms skärgård en "ubåt" en dag i maj 1987. De följde efter med 7-8 knops fart. En av dem observerade med kikare, medan den andre rapporterade till en lotsstation. Avståndet till "ubåten" var 400-600 m och i stort sett konstant under observationstiden som varade 15 minuter. "Ubåten" försvann sedan snabbt.

5. En julikväll år 1987 satt fyra personer vid en kräftmåltid i ett högt beläget hus på en ö i Stockholms skärgård och såg på ett avstånd av 200-300 m att vattnet började röra sig. Ett cigarrliknande föremål med ett torn blev synligt. Vid föremålets båda ändar syntes två andra mindre föremål som observatörerna beskrev som små

ubåtar. Farkosterna delade upp sig och försvann. Händelseförloppet observerades med och utan kikare av alla fyra under några minuter.

6. Tidigt på morgonen en dag i juni 1990 såg en skärgårdsbo en ubåt i Stockholms skärgård. Först upptäckte han ett eko på sin radar. När han sedan tittade i kikaren mot platsen för ekot kunde han tydligt se en ubåt. Mindre än tio minuter senare befann han sig på kortare avstånd än 200 meter från ubåten, som då satte fart och dök. Under större delen av den tid som observationen gjordes låg ubåten stilla med en stor del av skrovet exponerat.

Bland observationer av ubåtar och ubåtstorn som har givits bedömningen *möjlig ubåt (3)* skall här nämnas följande tre fall.

1. På förmiddagen en decemberdag 1987 observerade fyra personer från en färja i Stockholms skärgård ett "ubåtstorn". Föremålet iaktogs i 3-4 minuter och man uppfattade att det dök. Observationsavståndet var 4 000-5 000 m och hägringsfenomen förekom. Horisonten var dock inte fri, vilket antogs minska risken för förväxling med föremål längre bort.
2. Två civilpersoner på Gotland observerade en dag i början av juni 1994 ett torn och delar av skrovet på en ubåt under en tid av 15 minuter. Observationsavståndet var 3 000-4 000 m.
3. En civilperson såg en dag i juni 1994 under färd i sin motorbåt på en av de större fjärdarna i Stockholms skärgård ett ubåtstorn och en mindre del av skrovet på en ubåt. Observationstiden var 1-2 minuter och observationsavståndet 1 800 m.

Som ett exempel på fall där omständigheterna ledde till bedömningen att *ubåt inte kunde uteslutas (4)* kan nämnas en observation som gjordes från land ut mot Ålands hav en eftermiddag i september 1986. Vid tillfället var det klart och soligt. Det blåste från land men en dyning gick in från havet. En man som cyklade ned till stranden såg plötsligt att vattenytan bröts, att vattnet drevs åt sidorna med skumbildning och att ett föremål framträdde. Föremålet försvann efter ca 5 sekunder. Händelsen upprepades efter ca 30 sekunder. Observatören var övertygad om att han hade sett en ubåt. I vattenområdet där föremålet

iaktogs fanns flera grund.

Samma bedömning (4) gjordes av en observation på västkusten i augusti 1988. Från en observationsplats hade man sett ett tornliknande föremål 60-70 m bakom en fritidsbåt som hade samma kurs och fart som föremålet. Föremålet sjönk sedan ner i vattnet. Enligt analysen kunde sjöfågel eller vattendjur inte uteslutas. Vidare ansågs fritidsbåten ha kunnat dra upp ett halvsjunket föremål, t.ex. en stock eller en trälåda, med sitt kölvatten.

I åtskilliga fall har man kunnat konstatera att det observatören har uppfattat som ubåt eller ubåtstorn i själva verket var ett grund eller ett sjömärke. Detta har lett till bedömningen att *ubåt inte har förekommit (5)*. Som exempel kan nämnas ett fall där en värnpliktig i en observationsgrupp en dag i augusti 1988 i en av skärgårdarna i Östergötland tyckt sig se ett ubåtsliknande "snett" föremål i en fjärd utanför observationsplatsen. Vid tillfället rådde dimma och fenomen med luftspeglingar förekom. Enligt utredningen hade observatören sett två små kobbar.

Ett annat exempel med samma utgång är ett fall från Hallandskusten i augusti 1988. Två makar färdades i båt nordväst om Varberg och upptäckte i riktning mot land på 500-600 m avstånd ett föremål som liknade en symmetrisk svart polerad häll. Enligt deras berättelse rörde sig föremålet med bogsvall i ca 4 knop. Makarna observerade föremålet i ca 10 minuter och använde kikare. Sikten var god. Vinden var frisk. Utredningen visade emellertid att makarna med mycket stor sannolikhet hade sett en liten kobbe. "Rörelsen" kunde förklaras med vinden och eventuell ström.

Främmande ubåt har också kunnat uteslutas när det gäller en observation från en man i en segelbåt i Landsortsområdet i augusti 1988. Enligt utredningen hade mannen sett en svensk ubåt. Mannen var dock helt säker på att det inte var en svensk ubåt eftersom den inte väjde för segelbåten och eftersom den underlät att föra örlogsflagg och att besvara hälsning från segelbåten.

Rör eller periskop

En typ av berättelse som ofta förekommer handlar om att man har sett ett eller flera rör eller periskop som rör sig genom vattnet.

Ett fall som har bedömts som *ubåt (1)* avser en observation i norra Bohuslän i september 1986. En kvinna såg ett mörkt föremål på 300m avstånd från stranden. Observationen gjordes flera gånger under sammanlagt 10 minuter. Först såg hon ett stillastående rör och vid nästa tillfälle ett likartat rör på ett mörkt föremål med avrundade kanter. Vid sista observationstillfället syntes bara röret men nu under långsam förflyttning med kurs ut mot havet. Rörelsen kunde konstateras i förhållande till land och stillaliggande bojar.

Följande tio observationer av rör eller periskop har bedömts som *sannolik ubåt (2)*.

1. Besättningen (tre personer) på en segelbåt såg en dag i början av juni 1986 ett föremål vid Höga kusten. Föremålet liknade ett mörkt rör och gjorde en fart av 6-10 knop. Det klöv vattnet och man kunde se sprut och vågbildning. Sikten var god och observationsavståndet 300-400 m.
2. Besättningen (3 man) på en kustartilleribåt iakttog en förmiddag i augusti 1986 ett föremål i den yttre delen av Stockholms skärgård. Föremålet såg ut som ett mörkt rör och rörde sig med en fart av 6-9 knop. Sikten var god och observationsavståndet 35-40 m. Två av observatörerna såg föremålet försvinna ner i vattnet.
3. Två personer såg en oktobermorgon 1986 från sin högt (25 m) belägna sommarstuga på en ö i Stockholms skärgård ett "rör" placerat "fram till på en låda". Föremålet rörde sig med låg fart mot observatörerna. Observationen gjordes under ca 15 sekunder både med och utan kikare på ca 1 000 m avstånd.
4. Två personer i en motorbåt i Stockholms skärgård såg en förmiddag i oktober 1986 ett periskopliknande föremål som rörde sig genom vattnet snett framför båten på 50-100 m avstånd. Föremålet gick på stadig kurs och med låg fart (2-4 knop) och försvann under vattenytan efter ca 5 sekunder. De rapporterade genast sin iakttagelse och en helikopter sattes in. Besättningen på

helikoptern observerade ett långt "blekstråk" som bedömdes som ett kölvattenstråk. I ena ändan av stråket såg man en diffus kontur som påminde om en "grundklack". På ungefär samma läge erhöles ett hydrofoneko. På grund av risk för motorhaveri var helikoptern tvungen att nödlanda på en närliggande ö. Två kustkorvetter sattes då in tillsammans med andra helikoptrar och bedrev ubåtsjakt under fyra timmar utan att lyckas återfå kontakten. Någon analys av hydrofonekot kunde inte genomföras.

5. En morgon i oktober 1987 observerade två befäl från ett handelsfartyg som var på väg in mot en hamn i Mellansverige två sammanhängande föremål som rörde sig parallellt med fartyget. Avståndet till föremålen var 200-400 m. De hade samma fart som fartyget, 10 knop, och orsakade vågbildning. När fartyget efter ca fem minuter girade för att följa leden, fortsatte föremålen in i en vik vid sidan om leden och tappades ur sikte. Föremålen följdes även på radar.

6. Ett lastfartyg var en natt i april 1988 på väg in mot en hamn i södra Sverige. Man upptäckte ett radareko som rörde sig på kollisionskurs med en fart av ca 5-6 knop. Kaptenen, som själv var på bryggan, slog stopp i maskin. När ekot befann sig på 150 m avstånd tände han en strålkastare och fick då se ett periskopliknande föremål som hade en fart som han bedömde till 5-6 knop. Efter 20-30 sekunder försvann föremålet.

7. En tidig morgon i januari 1990 följde två män i en båt efter ett rörliknande föremål under ca 15 minuter i en farled in mot Stockholm. De belyste föremålet med en strålkastare på 30-50 m avstånd. De kunde se att röret åstadkom en vågbildning och att röret sedan drogs ned under vattnet varefter vågbildningen försvann.

8. Från ett segelfartyg upptäcktes en dag i slutet av maj 1990 på en av de stora fjärdarna i Stockholms skärgård en mast som rörde sig genom vattnet. Skepparen uppmärksammades på fenomenet och vidtog med hänsyn till att avståndet var kort åtgärder för att undvika kollision. Mastens rörelse uppfattades ge upphov till en vågbildning. En av männen ombord observerade att masten hastigt drogs ned under vattenytan. Övriga ombord uppmärksammades på det

iakttaga fenomenet. Ytterligare två vuxna och ett tjugotal barn kunde då se en vägrörelse med bubblor och höjning av vattenytan under.

9. En dag i juni 1990 upptäckte en äldre dam på väg med båt ut till sin fritidsbostad i Luleåskärgården ett föremål i vattnet. Vädret var vackert. Hon var väl bekant med området. Då hon tidigt kunde konstatera att föremålet inte var något grund styrde hon upp mot det. Färden dit tog ca tre minuter. Föremålet rörde sig med låg fart. Hon passerade akter om föremålet och såg från 20-30 m avstånd att det försvann samtidigt som det lutade framåt i förflytningsriktningen.

10. En man och hans elvaårige son var en kväll i början av juli 1991 sysselsatta med videofilmning på en ö i en av de stora fjärdarna i Stockholms skärgård. Sonen såg ett föremål som rörde sig i fjärden med låg fart. Föremålet bildade en plogformad väg innan det försvann ned. Fadern riktade kameran mot föremålet och filmade under slutsekunderna innan föremålet försvann ned under vattenytan. Observationen gjordes under cirka 20 sekunder på ungefär 400 m avstånd. Vädret var klart. Sikten var mycket god och vattnet var lugnt.

Slutligen skall redovisas åtta observationer av rör eller periskop som fått bedömningen *möjlig ubåt (3)*.

1. En familj bestående av fyra personer var en förmiddag i juli 1986 på väg i en motorbåt i norra Östergötlands skärgård. Plötsligt fick fadern och en son på ca 20 m avstånd och under ca 20-25 sekunder se ett föremål som rörde sig på skärande kurs mot motorbåten. De uppfattade tydligt skum och vågbildning och bedömde farten till 3-4 knop. Innan föremålet skar motorbåtens kurs försvann det under vattenytan i en jämn nedåtgående rörelse. Föremålet var cylindriskt och bakom det fanns ett antennliknande föremål.

2. En morgon i november 1986 observerade ett befäl och en värnpliktig i kikare ett föremål på 250-450 m avstånd under förflyttning sydvart mellan två öar i Östergötlands skärgård. Föremålets höjd varierade regelbundet och observationstiden var

totalt ca 4 minuter.

3. Två personer observerade tidigt på eftermiddagen en januaridag 1988 från sin bostad vid två tillfällen (20 minuter mellan observationerna) två periskopliknande föremål under framfart och skumbildning.

4. En eftermiddag i maj 1988 åkte en man i en båt utanför Söderhamn och fick se två föremål på ett avstånd av 200-300 m. Han hämtade sin kikare och satte kurs mot det föremål som enligt hans bedömning förflyttade sig med ca 5 knop. Föremålen manövrerade oberoende av varandra. Han gick in i båten för att hämta en medpassagerare. När han kom tillbaka ut var föremålen försvunna. Observationen varade i ca 40 sekunder.

5. Tre män var tidigt en morgon i juni 1988 på hemväg från arbetet med bil i nedre Norrland. Från en bro såg de ett rörliknande föremål som rörde sig med en bedömd fart om 3-4 knop. Föremålet försvann men dök upp igen under 5-10 sekunder. Den totala observationstiden var ca 40 sekunder och avståndet 75 m vilket ökades till 150 m. Med ledning av en förankrad segelbåt bedömde de att föremålet rörde sig mot strömmen.

6. Ett par i en motorbåt såg en dag i slutet av juni 1988 vid Brämön utanför Sundsvall ett föremål närma sig på kontrakurs. Föremålet rörde sig med en sådan hastighet att det nästan skummade om det. Det avgav reflexer. Avståndet var ca 100 m och observationstiden ca 1 minut. Mannen kontaktade två närliggande båtar på radio. Från dem såg man också något som uppfattades som en pinne. Föremålet var hela tiden vinkelrätt mot ytan.

7. Från ett svenskt lastfartyg observerades en morgon i maj 1994 under 45 minuter optiskt och med radar två rörliknande föremål på svenskt vatten utanför Gotland. Avståndet mellan föremålen uppskattades till 2500 m.

8. En person såg en kväll i slutet av juli 1994 från sin segelbåt i Stockholms skärgård ett rörliknande föremål i vattnet som under ca 90 sekunder gjorde en plogformad våg på ett avstånd av ca 60 m. Föremålets fart bedömdes till ca 2 knop. Observatören följde inte föremålets vidare färd utan ägnade sig åt att ringa in sin observation.

Föremål som försvinner ner i vattnet

Ett väsentligt inslag i en del berättelser är beskrivningar av hur det föremål som iakttas försvinner ner i vattnet. Här skall först nämnas ett fall från Hudiksvallsområdet som har bedömts som *ubåt (1)*.

Tre värnpliktiga vid en observationspostering såg en dag i augusti 1986 ett föremål på ca 300 m avstånd. Föremålet sjönk ner i vattnet efter ca 5 sekunder. En halv timme senare upptäckte de på 1 000-1 500 m avstånd ett större rektangulärt föremål (torn) som höjde sig upp ur vattnet och rörde sig varefter det försvann under vattenytan efter ca 6 sekunder.

Bland observationer som har bedömts som *sannolik ubåt (2)* skall här nämnas följande femton fall.

1. Två personer (far och son) befann sig en julidag år 1986 i en eka på en fjord i Bohuslän. Vattnet var spegelblankt. Sonen hörde ett vågskvalp för om båten och såg ett föremål som höjde sig ca 0,5 m över vattenytan. Sonen uppmärksammade sin far på detta. Fadern hade nedsatt hörsel. Under tiden hann föremålet försvinna under vattnet men fadern såg tydligt en plogformad våg som bildades då. De såg att föremålet plötsligt dök upp igen på ca 40 m avstånd akter om ekan. Föremålet gav upphov till en vågbildning som fick ekan att gunga. Efter ca 20 sekunder försvann föremålet åter långsamt under vattnet.

2. Cirka fyra timmar senare observerade fem personer ett ca 30 m långt, mörkt föremål strax under vattenytan i närheten av den plats där den tidigare iakttagelsen hade gjorts. Observatörerna befann sig i detta fall på land ca 50 m över vattnet och på ett avstånd av ca 300 m. Mot slutet av observationstiden såg två av observatörerna under ca 5 sekunder ett runt föremål ovan vattenytan som rörde sig ut från land och som sedan dök.

3. En dag i augusti 1986 såg tre personer under en båtfärd vid Hälsingekusten ett stillaliggande föremål i vattnet under 2-3 minuter på ett avstånd av ca 1 000 m. Föremålet hade en grov mast och försvann sedan.

4. En dag i maj 1987 såg en taxichaufför på 75 m avstånd ett

tornliknande föremål i vattnet på en plats i Stockholms innerskärgård. Han stannade och såg att föremålet förflyttade sig genom vattnet 20-35 m varefter det dök. Vågbildningen runt föremålet kunde uppfattas tydligt och tornet tycktes luta när det försvann.

5. Fyra poliser såg några dagar senare på en fjärd i Stockholms skärgård på 400 m avstånd ett rör med en plogformad våg. Föremålet försvann efter 30-45 sekunder ner i vattnet.

6. Några personer seglade en dag i augusti 1987 på en av de stora fjärdarna i Stockholms skärgård. De observerade på 3-4 m avstånd ett periskop som exponerades under 15-20 sekunder. Observationen föregicks av en krängning i segelbåten. Det mycket korta observationsavståndet gjorde det möjligt att iaktta en glasskiva på periskopet och hur den var fastsatt.

7. En man var en junimorgon 1987 på väg hem i sin båt efter strömmingsfiske i Töreområdet när han på ett avstånd av ca 30 m observerade en gråsvart "ubåt" som kom upp ur vattnet. Därefter sjönk den sakta och försvann. Mannen observerade föremålet under 3 minuter och kunde ha kört på det men valde att ligga stilla och se på.

8. Tre ungdomar seglade med sin båt en dag i juli 1987 på en fjärd i Stockholms skärgård. De såg då en våg på 200 m avstånd. När de närmare studerade vågen såg de ett kupolliknande föremål och möjligen en mast i vågens framkant. Efter två minuter dök föremålet ned under ytan.

9. Tre män i en motorbåt upptäckte en kväll i juli 1987 i Norrbotten ett mörkt föremål sticka upp ur vattnet på ca 100 m avstånd. De ökade farten för att komma närmare. På ett avstånd av 3 m såg en av männen ett valliknande föremål som hastigt rörde sig åt sidan och dök. Han kunde inte uppfatta någon propeller men däremot kraftig skum- och virvelbildning i den aktra delen av föremålet. En av männen föreslog att man skulle kasta ett ankare på föremålet. Förslaget avvisades dock med hänvisning till föremålets storlek och att det kunde vara riskfyllt. Djupet på platsen var enligt sjökortet 24 m.

10. En taxibåtförare observerade en dag i oktober 1987 ett rörliknande föremål på en fjärd i Stockholms skärgård. Upptäckten

gjordes på drygt 100 m avstånd. När avståndet hade minskat till ca 40 m försvann föremålet snabbt rakt ner under ytan. Föremålet stod till synes helt stilla trots sjöhävning innan det försvann under ytan.

11. En dag i början av juni 1988 observerade fyra personer i segelbåt i Stockholms skärgård på ca 10 m avstånd hur två föremål som verkade höra samman bröt vattenytan och rörde sig framåt i ca 30 sekunder innan de försvann ner under ytan.

12. En dag i början av januari 1991 såg en civilanställd skeppare och en värnplikting i Stockholms norra skärgård ett stort föremål komma upp ur vattnet. Efter cirka en halv minut såg de föremålet "tippa" och försvinna ner under vattenytan. Kvar på ytan syntes bubblor efter dykningen. Sikten var god, vinden svagt nordlig och på sjön gick en cirka 1 m hög dyning. Observatörerna fick en känsla av att föremålet var betydligt större under vattnet. Observationsavståndet var "drygt 200-300 m".

13. En dag i slutet av juli 1991 satt en kvinna och ammade sitt barn i en sommarstuga i Stockholms skärgård. Plötsligt såg hon att vattnet "reste sig" under kraftig vägbildning och att en "val" kom upp ur vattnet. Föremålet såg ut som en upp-och-nervänd eka. Solljuset reflekterades till en början på det våta föremålet. Färgen mörknade sedan efter hand som vattnet rann av. Föremålets form och karaktär ändrades och så försvann det i "en kokande gryta ". Hela förloppet tog ca 2 minuter. Observationen gjordes från ca 30 m höjd på ca 900 m avstånd.

14. En kväll i början av augusti 1991 var en man och en kvinna på väg i motorbåt i Stockholms norra skärgård. Mannen såg först ett föremål ca 15 m akter om båten. Kvinnan blev uppmärksam på föremålet och såg det på ett avstånd av cirka 20 m. De såg omväxlande med och utan kikare att föremålet snabbt höjde sig i vattnet upp till cirka 1 m höjd och vreds runt samt att det efter kort tid försvann ner med en jämn rörelse. Föremålet låg stilla och blev inte påverkat av motorbåtens svall.

15. En yngling seglade en kväll i början av augusti 1992 med sin windsurfingbräda i Stockholms skärgård. Det blåste kuling. Plötsligt såg han i sin kurslinje ett föremål sticka upp ur vattnet. När han

närmade sig föremålet uppfattade han att det vreds för att därefter snabbt dras rakt nedåt. Från upptäckt till försvinnande förflöt ca 5 sekunder. Avståndet var i början av observationen ca 50 m och 20-25 m då föremålet försvann. Upplevelsen gjorde ynglingen skrämmd. I stället för att ta sig hem med brädan seglade han till närmaste ö där han per telefon tog kontakt med hemmet och berättade vad som hänt.

Som *möjlig ubåt (3)* har en observation bedömts som gjordes vid en sluss vid en av lederna in till Mälaren. En pensionär satt vid slussen en dag i augusti 1987 och betraktade slussningen. Bakom ett fartyg som låg i slusskammaren för slussning ut ur Mälaren fick han se en mast sticka upp ur vattnet. Masten låg stilla trots den ström i vattnet som bildades när slussportarna öppnades. När fartyget började lämna slusskammaren sjönk masten ner och försvann ner i vattnet och ut ur slussen.

Samma bedömning fick följande två observationer.

1. Besättningen (4 man) på en fiskebåt såg en junimorgon 1986 i Öregrundsområdet ett stillaliggande "valryggsliknande" föremål som de först siktade på ca 1 000 m avstånd. Runt föremålet var onormala vattenrörelser. De sista rörelserna i vattnet försvann när fiskebåten var ca 20 m från läget.

2. En grupp om sju personer såg en dag i september 1990 i Stockholms skärgård ett föremål som rörde sig med låg fart. Observationsavståndet var 150-200 m och föremålet observerades under ca 30 sekunder. Föremålet uppfattades som mörkt och bildade en vågrörelse. Mot slutet av observationstiden försvann föremålet sakta ned under ytan samtidigt som den horisontella rörelsen pågick. Vid observationen rädde god sikt och liten våghöjd.

Avlånga föremål

Många observatörer har berättat att de har sett avlånga föremål som inte har torn och som ofta är helt släta. Föremålen har brukat liknas vid valryggar, bränningar eller grynnor. I en del fall har föremålet legat stilla eller rört sig endast långsamt. I andra fall har föremålet rört sig med större fart. Iakttagelser av vågrörelser kring föremålet är vanliga i båda typerna av fall.

Följande sju observationer ger exempel på vad som har bedömts som *sannolik ubåt (2)*.

1. Fyra personer i motorbåt i norra Öresund såg en förmiddag i september 1986 ett föremål som rörde sig med 8-10 knop. Motorbåten var tvungen att väja för att undvika kollision och passerade föremålet på ca 7 m avstånd. Då iakttog de under vattenytan en stålkonstruktion. Föremålet försvann på ca 50 m avstånd akter om motorbåten.

2. Fyra personer observerade en dag juni 1987 i Stockholms skärgård på 30 m avstånd ett valliknande föremål under 40-50 sekunder. Föremålet rörde sig med hög fart, ca 15 knop, och hade en eller två master. Föremålet visade sig under 10 sekunder varefter det försvann ner i vattnet.

3. En person i motorbåt under färd (7-8 knop) i Stockholms skärgård några dagar senare såg på 200 m avstånd en rörlig våg- eller skumbildning på kollisionskurs. Han stannade båten för att undvika kollision och på 10-20 m avstånd såg han ett stillaliggande svart föremål. Ca 4-5 cm av föremålet syntes stundtals över vattenytan. Observationstiden var 1-2 minuter.

4. Två pojkar (13 och 17 år) observerade en dag i mitten av augusti 1987 ett föremål som med ca 5-10 knop rörde sig i en farled i norra Bohuslän. Föremålet var avlångt och mörkt. Observationsavståndet var 500-600 m.

5. En novemberdag 1987 iakttog militär personal ombord på en trossbåt i Stockholms skärgård ett föremål som liknade en grynna. För att undvika kollision gjorde man en undangir om ca 50-60

grader. Avståndet till föremålet var ca 30-40 m. Efter passage stannade trossbåten och dess svallvågor slog emot föremålet. Vindhastigheten och sjöhävningen var blygsam. Hydrofonbojar som lades ut i anslutning till observationen erhöll ingen registrering.

6. Inom loppet av 30 minuter såg en dag i juni 1988 några civilpersoner och försvarsanställda från två olika platser ett valryggsliknande föremål i Stockholms skärgård. Civilpersonerna såg föremålet på ett avstånd av ca 150 m medan avståndet för de försvarsanställda var ca 900 m.

7. Tre personer som var i sällskap upptäckte från två båtar en augustieftermiddag 1990 i Stockholms skärgård på djupt vatten ca 4 m från en ö ett föremål som var välvt och som syntes ca 5 cm över vattenytan. När de kom närmare rörde sig föremålet ut från ön, girade, satte kurs och försvann med vattenvirvlar efter sig.

Som *möjlig ubåt (3)* har bl.a. följande tre fall bedömts.

1. En person var i juni 1987 ute i en båt vid Norrbottenskusten. Han upptäckte en ca 2 m lång "hälla" på 100-150 m avstånd rakt förut och såg vattnet skvalpa runt föremålet. På 30 m avstånd försvann det och en vattenbubbla steg upp ur vattnet. Sikten var klar och vattnet nästan spegelblankt. När föremålet hade försvunnit syntes en plogformad våg röra sig på samma kurs.

2. Två barn (sex och nio år) observerade mitt på dagen i januari 1988 i Stockholms skärgård från land ett föremål som rörde sig på fjärden utanför. Föremålet gick först åt ett håll men girade där efter. På grund av föremålets manövrer varierade avståndet under observationen mellan 300 och 600 m. Barnen lekte journalister och hade därför papper och penna med sig. De gjorde en skiss i direkt anslutning till observationen. Skissen visade ett mörkt och lågt föremål med en mast. Efter giren försvann föremålet ner under ytan. Observationstiden var ca en minut.

3. Ett medelålders par var en dag i maj 1988 på väg i segelbåt i den sörmäländska skärgården då de på ett avstånd av ca 500 m såg ett valryggsliknande föremål med kurs mot den egna båten. Föremålets kurs ändrades och farten ökade så att en bogvåg och en häckvåg

uppstod. Totalt såg de föremålet i ca 8 minuter omväxlande med och utan kikare.

Som exempel på fall där bedömningen har varit att *ubåt ej förekommit* (5) kan nämnas en observation från juni 1989. Tre personer skulle videofilma från ett högt berg söder om Muskö i Stockholms skärgård. De upptäckte då en mörk rygg som upprepade gånger hävde sig upp ur vattnet och sänkte sig ner igen. De filmade händelsen. En expert vid Naturhistoriska riksmuseet analyserade videofilmen och fann att föremålet kunde ha varit två sälar som lekte eller fångade fisk.

Föremål som avger ljud

I en del berättelser om föremålsobservationer finns beskrivningar av ljud som observatörerna säger sig ha hört då de har sett ett föremål. Här skall först nämnas fyra fall som har bedömts som *sannolik ubåt* (2).

1. Från en norsk segelbåt observerades en dag i maj 1986 i Norra Kvarnen en "svallvåg" med uppstickande master som närmade sig segelbåten akterifrån. Segelbåten befann sig på fritt hav ca 500 m utanför svenskt territorium. Föremålets kurs var sydostlig och upptäcktsavståndet 500-600 m. Ca 100 m från segelbåten försvann masterna under vattenytan och strax därefter erhöles ett ekolodsutslag på 3-4 m. Djupet på platsen var ca 40 m. Ljud uppfattades ombord på segelbåten i anslutning till passagen.

2. En kväll i maj 1988 hörde två kvinnor på promenad på en ö i Stockholms skärgård ett kraftigt dieselljud. De tittade ut över vattnet och såg ett valryggsliknande föremål på ca 1000 m avstånd. En Vaxholmsbåt kom plötsligt runt en udde varvid föremålet dök ner under ytan för att efter båtens passage visa sig vid ytan under ca 10 sekunder.

3. En bogserbåt med släp var en dag i början av juni 1988 under gång i Göteborgs norra skärgård. Då solen var stark beslutade befälhavaren sig för att sätta upp några sjökort som solskydd i

styrhytten. Han kontrollerade att ytan var fri framför båten och började fästa sjökorten. Efter 2-3 minuter var det klart och han riktade åter uppmärksamheten förut. Han observerade då till sin förskräckelse en ubåt på styrbords bog på ett avstånd av ca 50 m. Ubåten gick med en fart av ca 4-6 knop och höll på att dyka. Skepparen ströp genast sin egen motor och hörde då ett högt vinande/bläsljud från ubåten. Efter det att ubåten försvunnit fanns en virvel kvar ett kort tag.

4. En man hörde en dag i september 1990 vid en fjärd i Stockholms skärgård ett ljud "som av rinnande och bubblande vatten". Han uppfattade också ett föremål på ett avstånd av 200-300 m. Föremålet hade en valryggsliknande form och förflyttade sig sakta. Det iaktogs under ca 7 minuter. Mot slutet av observationen försvann föremålet med en liten dykvinkel.

Som *möjlig ubåt* (3) har följande fall från Stockholms skärgård bedömts. Fyra barn (11-13 år) observerade en julikväll 1987 på 60-80 m håll ett ubåtsornliknande föremål som under kort tid (3 -5 sekunder) bröt ytan för att därefter åter dyka. Ett av barnen såg master. Föremålet gjorde fart genom vattnet och drog upp svall. Barnen hörde ett långt utdraget väsande ljud

8.1.2 Observationer av vågrörelser

Omkring 1380 rapporter under åren 1981 - 1994 handlar om vågrörelser som observatörerna har funnit onaturliga och som de kopplat till någon form av undervattensverksamhet. I vågrörelserna har de ibland också uppfattat föremål som har ansetts ge stöd åt misstanken om främmande ubåt eller undervattensverksamhet

Försvarmakten har bedömt rapporterna om vågrörelser på följande sätt:

Statens offentliga utredningar: "Ubåtsfrågan 1981-1994" – SOU 1995:135

SLUT-PDF